

Mijn vader en moeder zijn in 1909 vanuit Sliedrecht naar Hilversum gekomen. Mijn vader was brievenbesteller. De snelle groei van Hilversum maakte niet alleen een groter postkantoor nodig, maar er moest ook meer personeel komen. Mijn vader was er daar één van. Hij was de dertigste besteller. Dat nummer stond op zijn uniformkraag.

Voordat ik ter wereld kwam, werden er nog vijf kinderen geboren: twee jongens en drie meisjes, van wie er één is overleden voordat ik werd geboren. Het gezin woonde een aantal jaren in de Herenstraat op de hoek van de Koornstraat, en in de 3e Oosterstraat. Begin 1920 raakte mijn moeder weer in verwachting. Dat zal wel de reden zijn geweest waarom ze een huis in de Resedastraat toegewezen kregen. Het moet een hele expeditie geweest zijn: helemaal uit het dorp weg tot aan het eind van de Bosdrift voorbij de Nieuweg.

Eerste herinneringen

In November 1920 ben ik geboren. Wat ik me het eerste herinner is dat een buurjongetje mijn trekkarretje (geel van buiten en rood van binnen) wilde afpakken en ik hem daarom in zijn gezicht krabde. Zijn moeder kwam naar buiten en dreigde mijn nagels te zullen afknippen als ik nog eens krabde.

Moeder De Groot met het jongste kind, Jannie. (part. coll.)

Een andere herinnering is het voorbijrijden van koningin Wilhelmina en prinses Juliana in een open auto. Ze waren in het wit gekleed en hadden hoeden met grote pluimen op. Dat was in de zomer van 1924. Ik was dus nog geen vier jaar. Ik zat bij mijn vader op zijn schouders en we stonden op de stoep tegenover de Clemenskerk. M'n zuster Cor stond naast ons.

In december van datzelfde jaar kreeg ik er een broertje bij. Hij werd 's ochtends geboren. De anderen waren naar school; ik werd naar de bureu gestuurd. De eerste tijd kwam een wijkverpleegster dat broertje wegen. De voeding scheen een probleem voor mijn moeder geweest te zijn. Eerder had ze daardoor al een kind verloren, en ook voor mij moet het kantje boord geweest zijn. Vandaar. Later ging mijn moeder eens in de paar weken met mijn broertje naar zuigelinzorg, op de hoek van de Schoolstraat en de Honingstraat. In Maart 1927 werd er nog een zusje geboren. Die is in haar eerste levensjaar ernstig ziek geweest en later erg verwend. We waren nu met z'n negenen: vader, moeder, vier oudere en drie jongere kinderen.

De buurt

De Resedastraat waar wij woonden was toentertijd één van de mooiste straatjes van het Bloemenkwartier. Stel je voor: de arbeiderswoningen van architect Dudok met rode dakpannen, okergele kozijnen en donkergroene voordeuren. Een plantsoen in het midden, omgeven door een laag, wit-ijzeren hekje. Op de vier hoeken een bonte plataan en aan weerszijden van het plantsoen een gaslantaarn. Tegen de zijmuur van het gymnastieklokaal van de school donkergroene klimop. Voor het raam van de kamer van de bovenmeester vuurrode geraniums, en in de groenstrook naast de school een rij Italiaanse populieren.

Voor ons jongens bestond de buurt verder uit het blok Neuweg, Geraniumstraat, Resedastraat en Korenbloemstraat. Het was een gezellige buurt. Er woonden veel kinderen en als ze niet naar school hoefden, waren ze op straat.

De familie De Groot voor de Resedastraat nr. 26. (part. coll.)

Het punt van samenkomst was Geraniumstraat hoek Nieuweg. Daar was iedereen te vinden... En van daaruit werd alles ondernomen. Daar werd gelachen, gehuild, gevloekt, geknokt en soms gezongen.

De meeste jongens liepen op klompen. Later veranderde dat. Er werden ook veel spelletjes gedaan en meestal op gezette tijden. Je had knikkertijd, hoeltijd en vliegertijd. Verder werd er krijgertje-met-verlos en verstopperje gespeeld, en natuurlijk gevoetbald. Maar ook bokspringen en bok-stavast. De meisjes deden aan hinkelen en touwtje springen. Als er sneeuw lag werden er meterslange glijbanen gemaakt. Daar mocht je alleen met klompen op. Er waren ook sneeuwballen-gevechten en er werd gesleed, vaak op de Bergweg naar beneden tot over de Schuttersweg. Geschaatst werd er op het Hilversums Wasmeer en op de Laapersvijver. Er was in die tijd weinig verkeer. En wat er was ging langzaam: namelijk paard en wagens, fietsen en handkarren. Een paar maal per dag kwam er een rood autobusje over de Nieuweg. Die was van de firma Van Emmerik, en reed via het station naar Over 't Spoor. Er zat bijna nooit iemand in. Bloemenkwartierders gingen niet naar Over 't Spoor, en andersom ook niet.

Ballenjatter

We hadden als jongens eigenlijk maar twee vijanden. Dat waren Papie de ballenjatter (een politieagent in burger) en de schoolmeesters van de Geraniumschool. De één pikte je bal in en de anderen hielden in de gaten dat je niet op het gras liep, want dat was verboden. Voor de rest was de straat van ons.

Ik was vroeger een onooglijk jongetje. Ik keek een beetje scheel, mijn haar zat vaak in de war en ik was sjofel gekleed. Zoals zoveel mensen hadden we het thuis niet breed. De PTT betaalde slecht. Maar we werden als een gezin van iemand met een vaste betrekking wel voor 'vol' aangezien. Er werden dus schulden gemaakt bij slager en bakker. Later werd het wat beter toen mijn oudere broers en zusters wat kostgeld gingen betalen. Niemand is ooit een cent aan mijn moeder tekort gekomen.

De boodschappen werden gedaan bij Luier de slager, Reitsma de kruidenier, Oude Weernink de bakker en Weitgraven de groenteboer. Voor mijn vader moest ik vaak een half ons pijptabak (groene ster van Niemeijer) halen bij een collega van hem die een tabaksvergunning had. Hij woonde op de Diependaal-

*Een meisje uit de buurt waar
Wijnand de Groot woonde.
(part. coll.)*

De Geraniumstraat met zicht op de Clemenskerk circa 1920. (coll. Streekarchief)

selaan. En eens in de week – meestal zondags – vijf Ritmeester-sigaren van zes cent bij Jac. Diepgrond van het winkeltje aan de Neuweg, hoek Hilvertsweg. De melkboer kwam aan de deur, maar zondags werd er melk gehaald bij boer Drieënhuizen aan de Bosdrift of bij Hamersveld aan de Diependaalselaan; later bij melkboer Bunt aan dezelfde laan (hoek Asterstraat).

Als er kleding gekocht moest worden liet mijn moeder, die moeilijk uit de weg kon, kleding ‘op zicht’ komen van kledingmagazijn Noordman uit de Kerkstraat.

De scholen

Nadat ik enkele maanden op een fröbelschooltje aan de Koningstraat was geweest, kwam ik in de eerste klas van de openbare lagere school no. 4, gevestigd in de Geraniumschool samen met school no. 3. De onderwijzeres was juffrouw Bögers. Zij woonde met haar moeder op de Taludweg. Nu was ik een slechte leerling. Ik keek meer naar de blauwe lucht dan naar het schoolbord. Ik bleef dan ook een paar maal zitten. Ik heb in de klas gezeten bij juffrouw Sleef, meester Post en meester Van Rossum.

Toen door de crisismaatregel in de jaren dertig de Geraniumschool werd gesloten en de klassen van andere scholen werden vergroot, kwam ik met een aantal anderen in de zesde klas van de Fabritiussschool terecht. Op die school zaten de in mijn ogen rijkere kinderen uit de laanbuurten, maar ik heb daar nooit iets discriminerends van ondervonden. Integendeel: ik heb daar een prima jaar gehad. Ik denk zelfs dat meester Haveman extra aandacht aan ons ‘arme’ kinderen heeft gegeven. Hij heeft mij in ieder geval laten merken dat ik niet de mindere was van de rijkere kinderen in de klas.

Na de zesde klas ben ik naar de 'kop'-school in de Violenstraat gegaan voor de zevende en achtste klas. Dat was bij meester Delcour. Het waren fijne jaren. Mijn positieve instelling, ingezet in de laatste klas van de lagere school, verbeterde veel. Het gegroeide minderwaardigheidscomplex (onooglijk-onhandig-arm), waaraan ook mijn familie en verdere omgeving onbewust had bijgedragen, was steeds minder van invloed op mijn doen en laten.

Ambachtsschool

Vol goede moed ging ik op 16-jarige leeftijd naar de Ambachtsschool aan de Lage Naarderweg, een monumentaal gebouw dat veel indruk op me maakte. In het begin voelde ik me verloren tussen al die honderden jongens en in die grote hal. De directeur was de heer Kooiman.

Ik was opgegeven voor de opleiding electricien-instrumentenmaker, omdat volgens mijn vader 'de techniek de toekomst had'. Daar had hij wel gelijk in, maar niet voor mij. Dat bleek al gauw. Door mijn onhandigheid en slechte ogen was mijn handvaardigheid minimaal. De praktijkcijfers waren dan ook onvoldoende. Toch heb ik er de eerste beginselen van vijlen, draaien, frezen en smeden geleerd.

Beter ging het met theorie. Materialenkennis, algebra, natuur- en werktuigkunde en Nederlandse taal waren ruim voldoende. Ik herinner me nog alle leraren. Dat waren: Boontje en 'Daan' van der Kamp, praktijk; Lammerse, natuur- en werktuigkunde; De Boer, taal en algebra; Weesie, handtekenen; Kooiman: constructietekenen, en Heuperman: installatietekenen en electriciteitsleer.

En welke oud-leerling zal zich niet de conciërge Bunschoten herinneren die vanwege zijn grote voorgevel De Neus werd genoemd. Hij woonde op het terrein achter de school. Hoewel ik achteraf gezien absoluut ongeschikt was voor zo'n opleiding, is het me toch gelukt het diploma te behalen, zij het van een tweejarige cursus. De bezuiniging van de crisis had ook hier toegeslagen en de opleiding met een jaar verminderd. Later heb ik nog wel kans gezien het diploma VEV-aspirantmonteur te behalen, maar daar is het wel bij gebleven. Kort en goed: in

De Ambachtsschool aan de Naarderstraat, gesloopt in 1972. (coll. Streekarchief)

De heer D. Weesie, leraar handtekenen aan de Ambachtsschool, waar Wijnand de Groot werd opgeleid tot electricien-instrumentmaker. Het portretje is afkomstig uit het jubileumboek Ambachtsschool mei 1913-mei 1938.

Tochten maken

Als kind heb je daar geen erg in, maar we woonden natuurlijk wel in een schitterend gebied. Ga maar na: bos en hei vlak bij, dan de Zuiderzee, de Loosdrechtse plassen, de bossen van Lage Vuursche, de unieke Vechtstreek... alles op fiets- en loopafstand.

Hoewel we bijna elke dag in de buurt te vinden waren, zijn er wel heel wat tochten ondernomen; als kind en opgeschoten jongen, alleen en met vrienden. Maar ook met mijn vader. Ik herinner mij dat ik eens met hem met een kussentje voor op de stang van zijn fiets gezeten, binnen de tent van zijn postcape voor het eerst naar familie in Sliedrecht ging.

Als brievenbesteller kende mijn vader Hilversum natuurlijk als zijn broekzak. En hoewel hij doordeweeks voor zijn werk al veel moest fietsen en lopen, ging hij ook zondags vaak met mij wandelen. Meestal door de lanenbuurten zoals Trompenberg en Boomburg. Hij wees dan waar de 'heren' woonden: hier Blijdestein, daar William Pont. Op de 's-Gravelandseweg in de villa De Oersberg de familie Van Mesdag, met de zoons Japie en Gilles van de chocoladefabriek van Van Houten en aan de overkant de familie Ter Kuile die in textiel deed. Hij vertelde ook hoe Hilversum 'in elkaar' zat. De wijken: bloemen, vogels, schilders, componisten, enz.

Als het mooi weer was ging mijn moeder wel eens mee, één of twee maal per zomer ging het dan naar Klein Kievitsdal, een uitspanning met speeltuin aan de Soestdijkerstraatweg. Puffend en zwetend kwam mijn moeder daar aan, wij kregen een glaasje ranja, en dan op de schommel. Eens per jaar gingen we naar zee; de Zuiderzee wel te verstaan. Met de Gooise stoomtram naar Huizen. Vandaar liepen we naar Oud-Naarden of Valkeveen. Mijn vader ging met de fiets. Het was toen nog een echte zee met eb en vloed en strand en schelpen.

april 1938 kwam ik van school.

Op aandringen van mijn moeder ('Anders wil geen baas je hebben', zei ze) ben ik in mei van dat jaar aan mijn ogen geopereerd door dr. Ennema. Na een vrij lange vakantie ben ik in augustus van dat jaar aan het werk gegaan bij een installateur die lichtleidingen aanlegde in nieuwe barakken op het terrein van het huidige Nieuweroord aan de Zandheuvelweg. Die barakken waren bestemd voor jonge werklozen van katholieke huize die er meerdaagse cursussen konden volgen. Ik verdiende f 2,50 per week. Dat heeft de hele maand geduurd. Toen was het werk klaar en kon ik gaan. Op 26 September 1938 ben ik via het arbeidsbureau te werk gesteld bij de Gemeentelichtbedrijven. Sindsdien ben ik nooit meer werkloos geweest.

Slachtafval

In mijn jeugd reikte de bebouwing van Hilversum-zuid tot aan de Diependaalse-
laan en Bosdrift. De Hilvertsweg en de Nieuweg eindigden bij die straten. Ons
speelgebied strekte zich uit van 't Hoogt van 't Kruis en Hoorneboegse Hei tot
aan de Loosdrechtseweg. Bijna overal rond die laatste bebouwing hadden veel
mensen een landje. Volkstuintje zouden we nu zeggen. Aan de rand van die
landjes bij de hei had je Het Witte Paard, een soort uitspanning met manege. Je
kan nog zien waar het gestaan heeft: aan de Kolhornseweg waar het fietspad
naar Zonnestraat begint. Verderop langs de heirand woonde Gerrit Verver die
varkens mestte met slachtafval van het abattoir. Het stonk daar vreselijk en als
de wind uit die hoek woei, kon het halve Bloemenkwartier meegenieten.

Vanaf de Bosdrift liep een weggetje door de landjes naar het kerkhof St. Barba-
ra – ‘Het Kerkhoflaantje’ – met aan weerszijden lindebomen. Daar gingen we in
juni meikevers vangen. Het sparrenbos was eigenlijk de plaats waar we het
meest kwamen. Vooral na schooltijd en op zomeravonden na het eten. Voor hut-
ten bouwen, spoorzoekertje spelen en voetballen op de open plekken was dat
een fijne gelegenheid dicht bij huis.

Voor pootje baden en zwemmen gingen we naar het Tienhovens Kanaal en later
naar Nieuw-Loosdrecht in het zwembad van de Boomhoek of bij Boekhout en
Fransen. Er werden ook regelmatig uitstapjes gemaakt naar onder meer de ‘dub-

*Het interieur van de openbare
leeszaal aan de Nieuweg. Hier
haalde moeder De Groot de
boeken voor het gezin. (coll.
Streekarchief)*

bele' spoorbomen aan het eind van de Liebergerstraat (nu St. Vitusstraat), naar de spoorbrug, of naar de toen nog houten Hondenbrug en de stenen trap aan het eind van de Badhuislaan. Stekelbaarsjes vangen deden we in de sloot langs de Beresteinseweg, voorbij die oude kaasboerderij bij de stenen brug. Voor salamanders en kikkervisjes (donderkoppies) liepen we naar Crailo over het dievenpaadje tussen de roggeakkers heen, en terug met de vangst in een jampotje langs de spoorlijn voorbij de witte boerderij van Mols (de bomen van het erf staan er nog). Als het tamme kastanjetijd was dan gingen we naar het Spanderswoud. We liepen dan (meestal zondagmorgens vroeg), het lange pad af dat door het Corversbos loopt en uitkomt aan het eind van de Corverslaan. Aan de Oude Meentweg bij het bruggetje stonden de eerste tamme kastanjes (ze staan er nog). Bij thuiskomst werd de buit eerlijk verdeeld. Tot op de dag van vandaag ga ik nog graag tamme kastanjes zoeken. Toen ik in later jaren de beschikking kreeg over een fiets werden de tochten vanzelfsprekend naar verder gelegen doelen gemaakt. Het vliegveld Soesterberg, de Naald bij Baarn, de Vechtstreek en de zevendorpentocht (Tienhoven, Westbroek enz.) waren zeer in trek.

Sport

Natuurlijk heb ik in mijn jeugd ook aan sport gedaan: wandelen, fietsen, zwemmen, zeilen en voetballen. Ik heb veel prestatie-wandeltochten gemaakt. Meestal alleen. Bijvoorbeeld via Hollandsche Rading, Maartensdijk, Westbroek en Tienhoven door Nieuw-Loosdrecht en over de Hoorneboeg terug naar huis. Of om Hilversum heen, zoveel mogelijk over zandpaden of dwars door bos en hei. Naast de reeds genoemde fietstochten werd er ook nog hard gefietst. Vaak door de invloed van de toen razend populaire zesdaagse baanwedstrijden en natuurlijk ook door de Tour de France. In Hilversum was ook een echte wielersbaan van beton, waar nu het Dudokcollege staat. Als jongens hadden we zelf een wielers-

Het eerste elftal van 'Voetbal is onze Sport' (VIOS) in 1933. Staand v.l.n.r.: Herman Bakels, onbekende, Johan Bollebakker, Bram Schoevers, Dick Akkies, Reindert de Jong, Jan Meiman, 'Broer' Vendelbos. Gehurkt v.l.n.r.: Wim Brand, Arie van Ginkel, Rijk van Kommer, Wijnand de Groot. (part. coll.)

baantje van zand gemaakt. Aan de rand van het sparrenbos bij de hei. Daar zijn heel wat wedstrijdjes verreden.

Voetballen was echter de meest beoefende sport. Dat begon met een tennisballetje, daarna met een echte leren bal (maat 3) op open plekken in het sparrenbos. In die tijd hebben we een echte voetbalclub opgericht: VIOS (Voetbal Is Onze Sport). Het waren meest buurjongens die in het elftal zaten. Ik noem: Jan Meyman, Arie van Ginkel, Wim Brand, Rijk van Kommer, Dick Akkies, Bram Schoevers, Johan Bollebakker, Reindert de Jong en ik – spelers – en Herman (Bul) Bakels en ‘broer’ Vendelbos als begeleiders.

De club heeft een paar jaar bestaan. Toen hij ‘over de kop’ ging werd ik lid van voetbalclub Het Gooi. De jeugdleiders waren toen Gijs Haverkamp en Nathan Cohen. Trainer was Evert Sterk. Ik heb het nooit verder gebracht dan het b-junioren elftal, maar het was een fijne tijd. Er was een bloeiend verenigingsleven en de clubavonden in de Karseboom aan de Groest waren altijd reuze gezellig. De voetbalcompetitie werd met grote belangstelling gevolgd. Toen ik in 1938 aan het werk ging ben ik met actief voetballen gestopt.

Brand

Omdat brand op mij als kind en verder opgroeiend zo’n enorme indruk heeft gemaakt wil ik het niet onvermeld laten. De eerste brand die ik mij herinner was in een woning vlak bij de leeszaal. Volgens mijn moeder had een kindje in haar bedje met lucifers gespeeld en was door de rook van de ontstane brand gestikt. Ik moet erg jong geweest zijn, want de brandweer had nog paardentractie. Een brandweerwagen met ladder bovenop was met vier paarden bespannen.

De filmbrand aan de Bosdrift in 1934. De rouwstoet van het eerste slachtoffer, de 7-jarige Beppie Hilhorst, passeert hier het verwoeste verenigingsgebouw.

Verder een brand bij houthandel Van Hellemond die toen nog aan de Beresteinseweg zat, en een hooibergbrand bij boer Drieënhuizen aan de Bosdrift. Maar de ergste brand die ik heb meegemaakt was die in een verenigingsgebouwtje, ook aan de Bosdrift, tegenover kruidenier Karsemeyer. Er waren daar vier doden en veel kinderen met ernstige brandwonden. Een aantal hunner hebben hun leven lang de brandlittekens moeten meedragen. Het hele gebeuren heeft op ons kinderen toen een enorm beangstigende indruk gemaakt. Ik denk dat ik een jaar of tien, elf zal zijn geweest.

Nawoord

Deze belevenissen hebben niet de bedoeling volledig te zijn. Zij geven slechts een indruk van een levensperiode die sommigen de mooiste van hun leven noemen, namelijk hun jeugd. Dat komt veelal omdat ze dan de aangenaamste dingen onthouden hebben en de ellendige vergeten zijn of er niet aan herinnerd wensen te worden. En dat mag. Want... het is net als met een schilderij; dat moet je niet van dichtbij bekijken maar op een afstand. Dat heb ik na meer dan vijftig jaar geprobeerd te doen.

Noot

* Wijnand de Groot (geb. 11 november 1920) is een geboren en getogen Hilversummer. Op 17-jarige leeftijd trad hij in dienst van de Radiodistributiecentrale, die in 1940 door de PTT werd overgenomen. Bij dat bedrijf bleef hij tot aan zijn pensionering werkzaam. Na de Tweede Wereldoorlog werd hij actief in het vakbondswerk en in de politiek. Gedurende twaalf jaar was hij gemeenteraadslid, waarvan zes jaar als fractievoorzitter van Progressief Hilversum. Voor de vakbond was hij zowel in de plaatselijke afdelingen van FNV en ABVO/KABO als in de landelijke Bondsraad actief. Vanwege zijn betrokkenheid bij Hilversum en vanuit zijn vakbondswerk vervulde hij functies in allerlei Hilversumse organisaties en instellingen op sociaal-maatschappelijk gebied. Op 27 januari 1998 besloten burgemeester en wethouders Wijnand de Groot vanwege zijn verdiensten voor de Hilversumse samenleving in te schrijven in het Gulden Boek van de gemeente.